

Методологически бележки

Въведение

Структурната бизнес статистика (СБС) в частта за нефинансовите предприятия осигурява данни за характеризиране на икономическите процеси и развитието на пазарните дейности по години. Методологията на изследването е напълно хармонизирана с изискванията на Европейското законодателство и осигурява съпоставимост на получените резултати между всички страни членки на ЕС.

Наблюдението по Структурна бизнес статистика е изчерпателно, задължително, годишно изследване, включено в Националната статистическа програма и 5 годишната стратегия за развитие на Националната статистическа система на Република България. Според чл. 20 (1) от Закона за статистика всички единици, извършващи стопанска дейност, са длъжни да участват в изследванията, описани в Националната статистическа програма, включително и за СБС, както и да предоставят изискваните данни на Националния статистически институт и на органите на Статистика.

Цел на статистическото изследване

Целта на изследването по СБС е да осигури международно сравними данни за дейността на нефинансовите предприятия. Изчислените показатели могат да бъдат използвани за икономически анализи и прогнози и за вземане на бизнес решения. Те също са в основата за изчисляване на brutния вътрешен продукт и националните сметки.

Наблюдавани единици

Основната единица на наблюдение по СБС е **предприятието**, което извършва една или повече дейности на едно или повече места и произвежда стоки или услуги за трети лица. Дефиницията на предприятието отговаря на изискванията на Регламент (ЕО) № 696/93 за статистическите единици. Единствено при изчисляване на регионалните данни по СБС наблюдаваната единица е **местната единица**, която е обособена автономна част от предприятието.

Обхват

Наблюдаваната съвкупност включва нефинансовите предприятия, независимо от юридическата им форма и големина, които извършват пазарни дейности и са класифицирани в сектори от В до J, от L до N и раздел 95 от сектор S по КИД-2008, съгласно изискването на Регламент (ЕО) № 295/2008 по СБС.

Референтен период

Период на изследването по СБС е финансовата година, която в България се равнява на една календарна година, наречена референтен период. Данните се разработват въз основа на подадените годишни отчети за дейността на нефинансовите предприятия, базирани на годишното счетоводно приключване.

Използвани класификации

„Класификацията на икономическите дейности (КИД-2008)“ - използва се за изготвяне на данните по структурна бизнес статистика. Прилаганата система за кодиране

напълно съпада и съответства на Европейската класификация за икономическите дейности NACE Rev.2.

„Класификация на териториалните единици за статистически цели в България (NUTS)“ от 2007 г. - използва се за разработване на регионални данни по СБС. Прилага се в съответствие с класификацията NUTS, съгласно Регламент (ЕО) № 176/2008 както следва:

- NUTS 0 - Страната (България);
- NUTS 1 - Статистически зони;
- NUTS 2 - Статистически райони;
- NUTS 3 - Области.

Източници за съставяне на данни

Данните по СБС се събират чрез годишните отчети за дейността на нефинансовите предприятия през референтната година. Тези отчети са два вида – пълен комплект и съкратен вариант и попълването им зависи от големината на предприятието и действащото национално законодателство:

- “Годишен отчет за дейността на нефинансовите предприятия, съставлящи баланс”;
- “Годишен отчет за дейността на предприятията, несъставлящи баланс”.

Европейско законодателство за разработване на данните по СБС

- Регламент (ЕО) №1893/2006 - внедряване на КИД-2008 за СБС;
- Регламент (ЕО) № 295/2008 - обща рамка за СБС;
- Регламент (ЕО) № 250/2009 - дефиниции и технически формат на данните по СБС;
- Регламент (ЕО) № 251/2009 - серии с данни по СБС;
- Регламент (ЕС) № 275/2010 - критерии за оценка на качеството на данните по СБС.

Конфиденциалност

Съгласно Закона за статистиката и Европейското законодателство при публикуване данните се определят като конфиденциални и подлежат на защита при условие че:

- Критерий А - даден показател е получен от едно или две предприятия;
- Критерий В - едно предприятие формира повече от 85% от стойността на показателя.

Основни икономически показатели

„**Брой предприятия**“ - всички нефинансови предприятия, които са извършвали стопанска дейност през референтния период и са подали съответния годишен отчет за дейността си в НСИ или НАП.

„**Оборот**“ - стойността на всички приходи от продажби на собствена продукция, купени и продадени в същия вид стоки, предоставени услуги и продадени суровини и материали, включително начислените акцизи, които са фактурирани през отчетния

период. Тук не се посочва стойността на приходите от продажби на дълготрайни активи, приходите от финансираня, а също така и приходите, класифицирани като финансови или извънредни. В стойността на оборота не се включват и начислените данъци от вида на данъка върху добавената стойност (ДДС), които са за сметка на крайния потребител.

„Произведена продукция“ - стойността на оборота, намалена с балансовата стойност на продадените активи, без тази на собствените дълготрайни активи. Тук се включва и изменението на запасите от продукция и незавършено производство, а също и стойността на направените разходи за придобиване на активи по стопански начин.

„Добавена стойност по факторни разходи“ - стойността на произведената продукция, от която е приспадната стойността на акцизите и разходите за оперативната дейност без тези за персонала и са добавени приходите от финансираня.

„Покупки на стоки и услуги“ - стойността на всички закупени през отчетния период стоки и услуги, предназначени за производствено потребление, препродажба в същото състояние или запас.

„Разходи за персонала“ - стойността на всички видове възнаграждения и осигуровки на наетите лица за сметка на работодателя, извършени през отчетния период, включително и задължителните и доброволни осигуровки за сметка на работодателите.

„Разходи за възнаграждения“ - стойността на всички видове възнаграждения, платени на наетите лица по ведомост (вкл. на сезонните и надомните работници) на база отработено време и/или произведена продукция.

„Заети лица“ - всички лица, работещи в дадено предприятие на пълно или непълно работно време, включително сезонните и надомните работници, работещите собственици, наетите по договор за управление и контрол, наетите по граждански договор само във фирмата. Тук не се включват лицата, отсъстващи за неограничено време, а също и тези, предоставени по договор от други предприятия.

Качество

Високото качество на произведените данни по СБС се осигурява чрез:

- аритметичен и логически контрол на въведените годишни отчети в единната база данни;
- допълнителен логически контрол на данните при установени несъответствия или различия между стойностите на даден показател за две последователни години извън определени граници;
- сравнение с резултати от други изследвания, извършвани в НСИ като например: Краткосрочна бизнес статистика, Продком, Външна търговия, Работна сила.

Съгласно изискванията на Европейското законодателство за представяне на качеството, всяка година се изготвя доклад за оценка на качеството на данните по СБС по следните критерии:

„Точност и надеждност“ – информацията за изчисляване на показателите по СБС е базирана на годишните счетоводни отчети на предприятията и е подложена на задължителен аритметичен и логически контрол, а също и на допълнителен логически препоръчителен контрол на входа на ИСБС, което осигурява пълна обвързаност и достоверност на данните;

„Съгласуваност и сравнимост“ – всички първични данни са логически обвързани, поотделно за всяка справка и между отделните справки в годишния отчет на предприятието. Методиката за изчисляването на икономическите показатели е напълно хармонизирана с изискванията на Европейското законодателство, което осигурява сравнимост на данните между всички страни - членки на ЕС;

„Достъпност и прозрачност“ - горепосочените показатели по СБС са достъпни за потребителите в сайта на НСИ съобразно установените срокове в Календара за статистически изследвания. Част от ключовите показатели се публикуват в Статистическия справочник и в Статистическия годишник, а всички останали показатели могат да бъдат предоставени при поискване.

Основни потребители на данните

Основните потребители на данните по СБС са:

- институции на Европейско ниво - Евростат и други основни дирекции на Европейската комисия;
- институции на национално ниво – всички заинтересовани държавни институции, с които има сключени междуведомствени споразумения;
- научни институти, университети, икономически анализатори и студенти;
- частни нестопански организации, агенции, бизнес компании и медии;
- други дирекции и отдели на НСИ.

Степен на хармонизация

За данните по СБС на нефинансовите предприятия е постигната пълна хармонизация с изискванията на Европейското законодателство.

Приоритети

Главните приоритети в бъдещата работа са:

- непрекъснато повишаване на качеството на данните по СБС;
- намаляване на товарването на респондентите и разширяване на сътрудничеството с други заинтересовани държавни институции и преустановяване на събирането на едни и същи данни от различни източници.
- разширяване на обхвата на on-line информационна система Бизнес статистика (ИСБС), с включването на годишните отчети за дейността на всички видове финансови предприятия и предприятията с нестопанска цел и използване на нови модерни методи и средства за обработка на данните от ИСБС;
- оказване на методологическа помощ на респондентите при попълване на годишните отчети в ИСБС;
- представяне на статистическата информация в достъпен и разбираем за потребителите вид;
- осигуряване на обратна връзка с потребителите на статистическата информация и извършване на консултации при необходимост.

Последно обновен:

09.12.2011 година